

Välkommen till den webbaserade kursen APSE - Avtalspaketet för skogsentreprenad

Den här utbildningen syftar till att ge en introduktion till avtals- och entreprenadjuridik samt grundläggande kunskaper om ABSE 20 samt hela APSE-paketet.

Efter att du slutfört kursen med godkänt resultat har du möjlighet att anmäla dig till en fördjupande utbildning som ges live och digitalt via TEAMS. I den medverkar förutom kursledaren även en bolagsjurist från en skoglig beställarorganisation.

Även om ni är flera från samma organisation som vill gå kursen tillsammans så anmäler ni er individuellt.

Den här webbkursen går att skriva ut som pdf och läsa på papper, men glöm inte att göra kunskapstestet när du läst klart. Då får du ett kursbevis och möjlighet att anmäla dig till den fördjupande kursen via TEAMS. När du börjar kursen på knappen här under är det lätt att hoppa direkt till kunskapstestet om du väljer att läsa via utskriften pdf.

APSE, Avtalspaketet för skogsentreprenad pdf.

Lycka till!

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Avtalsjuridik	3
Allmänna bestämmelser	4
Avtalspaket för skogentreprenad, APSE	5
Avtalspaketets fem delar:	6
APSE-kommittén	7
ABSE 20	7
Begränsningsbestämmelser i ABSE 20	9
Entreprenad	10
Anbudsupphandlingens grunder	11
Kontraktet	12

Bakgrund

Om en entreprenör startar ett arbete för en beställares räkning utan att de har tecknat avtal med varandra, så är risken stor att olika misstag begås. Det kan då bli svårt att i efterhand på ett ordnat sätt reda ut vilka misstag som begåtts, vem som är ansvarig och på vilket sätt detta ska regleras. De flesta som gjort ett jobb tillsammans med någon annan, har erfarenhet av att risken för misstag minskar, och att jobbet flyter bättre ju tydligare man har avtalat vem som ska göra vad, och vem som ska ta ansvar för olika saker. Ju bättre och tydligare parterna i en affärsuppörelse lyckas beskriva entreprenaden och ansvarsfördelningen, desto bättre kan man förvänta sig att verksamheten kommer att fungera. Därför finns ett stort värde i att man tydligt definierar och standardiserar spelregler för entreprenörer och beställare som skriver avtal med varandra. Det här funderade Anna Furness en del på runt 2006 när hon jobbade på Skogforsk. Under 2007 lyckades hon samla representanter från flera skogsorganisationer och startade ett projekt med syfte att skogsentreprenadbranschen gemensamt skulle ta fram just "Allmänna bestämmelser" för skogsentreprenad (ABSE09). Vi låter Anna själv berätta. Hur var det egentligen, vad var det som gjorde att du startade projektet att utveckla Allmänna bestämmelser för skogsentreprenad?

– [Film med Anna Furness](#)

Det operativa skogsbruket i Sverige bygger idag till mer än 90 % på entreprenad och uppskattningsvis köps entreprenadtjänster varje år för ca 10 - 15 miljarder kronor. Goda kunskaper om spelreglerna på entreprenadområdet är avgörande och en viktig grund för att tydliggöra ansvarsfördelningen i affären mellan beställare och entreprenör. De Allmänna bestämmelserna är framtagna i samråd mellan entreprenörer och beställarföretag, och ungefär hälften av den årligen avverkade virkesvolymen i Sverige kopplar till drivningsavtal som hänvisar till ABSE.

Avtalsjuridik

Anbud + accept = avtal.

Så lyder avtalslagen, som handlar om hur ett avtal blir till. Ett avtal behöver alltså inte vara skriftligt för att vara bindande, ett muntligt avtal som slutits i denna form är lika juridiskt bindande som ett skriftligt avtal. I praktiken är det förstuds mycket svårt att i efterhand bevisa vad som sagts då avtalet ingicks. Därför skrivs vanligen överenskommelser ner i ett kontrakt, speciellt i affärsvärlden. Ett kontrakt kan enkelt beskrivas som ett skriftligt avtal. Tanken med ett avtal/kontrakt är att parterna i förväg ska ha säkrat hanteringen av olika problem, ifall något går fel. Genom att i förväg göra klart hur arbetet ska bedrivas, och tillsammans bestämma vem som har ansvar för olika saker, så blir ett avtalsskrivande ett sätt att tydliggöra rättigheter och skyldigheter, optimera riskfördelningen och samtidigt minimera risken för att det ska gå fel.

När det handlar om komplexa produkter som entreprenader, är det ovanligt att avtal sluts med ren accept, så som lagen beskriver. Ofta tillkommer motbud; förhandlingar och anbud med reservationer eller andra förtydliganden längs vägen, innan avtalet sluts. Om ett erbjudande inte antas "rakt av" är det att betrakta som en ören accept och i det fallet blir motbudet att betrakta som ett nytt anbud. Entreprenadkontrakt blir därmed i de flesta fall mycket omfattande, med många olika delar från respektive avtalspart, som tillkommer under en längre tid.

Entreprenader är oftast relativt komplexa tjänster. De handlar så gott som alltid om stora belopp och det är svårt (ibland omöjligt) och dyrt att rätta till fel i efterhand. Det blir viktigt att på ett begripligt sätt ha sorterat ut all den information som är nödvändig för avtalsförhållandet:

- Vad ingår i åtagandet?
- Hur ska det ersättas
- Vad händer om något går snett?

Handel med tjänster innebär vissa svårigheter. Jämfört med handel med en vara är det svårt att mäta och väga tjänsten; att beskriva exakt hela dess innehåll. I och med detta är det också svårt att veta exakt hur den ska ersättas. Dessutom – om man har svårt att klargöra exakt vad en produkt enligt ingånget avtal ska innehålla – hur ska man då kunna säga något om sådant som garantier och reklamationer? För den som ska handla med tjänstetunga produkter är det värt att fundera över tjänstens karaktär.

Generellt sett kan man säga att parter som ska köpa och sälja tjänster har mycket att vinna på att "varufiera" tjänsten; att försöka beskriva den till innehåll och omfattning. Då kan man också fundera på om det fungerar bäst att beskriva tjänsten som en slutlig funktion (ny ungskog) eller som en mängd utföranderesurser (ett dagsverke och 2500 plantor i marken enligt instruktion).

Allmänna bestämmelser

Professionella entreprenadavtal, alltså tjänsteavtal mellan näringsidkande företag, är en avtalstyp som i stora delar saknar lagreglering (jämför med konsumentköplagarna som är väldigt tydliga). Det som inte finns nedtecknat i direkta kontraktshandlingar måste idag tolkas med hjälp av avtalslagarna, vilka är mycket generellt formulerade. Detta medför ett svårt och kostsamt tolkningsarbete, men också en stor risk att situationer tolkas olika från fall till fall. Som bransch har man därför mycket att vinna på att försöka precisera lagboken och komma överens om vettiga, genomarbetade

”spelregler” som man lyfter in i avtalet genom en hänvisning i kontraktet. Ett sådant branschgemensamt standardavtal kallas Allmänna bestämmelser (AB).

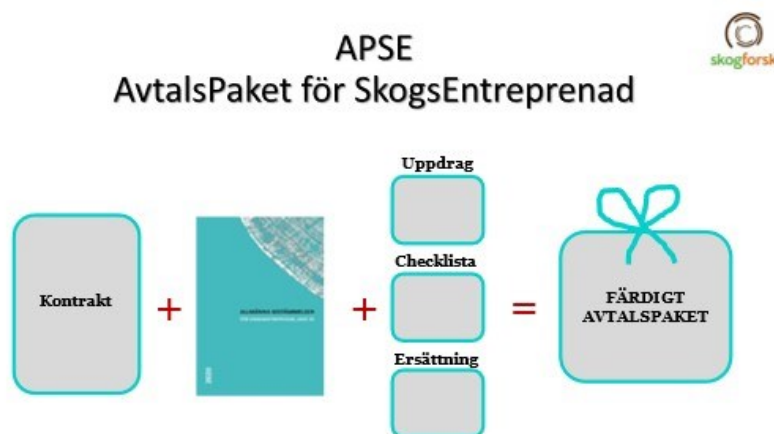
Allmänna bestämmelser som begrepp är etablerat i juridiken kring entreprenader och kan alltså sägas vara en branschspecifik lagtolkning som överbryggat avståndet mellan lagboken och kontraktshandlingarna. De Allmänna bestämmelserna bygger på att marknadsaktörerna (köpare och säljare av tjänst) genom att aktivt medverka då dessa utarbetas auktoriserar dem. Ju fler som använder de Allmänna bestämmelserna, desto större värde har de. AB finns i flera entreprenadtunga branscher, t ex. inom bygg, anläggning, bemanning och fastighetsförvaltning.

Allmänna bestämmelser är alltså en grundplåt för entreprenadavtal, men måste kompletteras med information om den specifika uppgörelsen. Allmänna bestämmelser för skogsentreprenad (ABSE) stod färdiga första gången 2009 och är de generella allmänna avtalsvillkor som representanter från skogsbruket enats om. Jurister, både från skogsbruket och andra branscher, har varit med och utvecklat bestämmelserna. De reglerar ansvarsfrågor, garantier, tvistefrågor, etc. ABSE kan användas för flertalet entreprenader i skogsbruket. Det räcker att åberopa de Allmänna bestämmelserna i det enskilda avtalet för att de ska gälla. De behöver alltså inte bifogas avtalet. De Allmänna bestämmelserna är en del i APSE-strukturen, men man kan självklart använda dem utan att använda resterande delar av avtalspaketet. ABSE är således ett juridiskt dokument och en branschstandard. Dokumentet skapar trygghet både i praktisk och juridisk mening i en entreprenadtung bransch.

Avtalspaket för skogentreprenad, APSE

APSE-paketet består av fem delar, där en av delarna är branschens generella avtalsvillkor, ABSE. APSE är avsett att användas för de flesta skogliga entreprenader; drivning, markberedning, röjning, föryngring m.fl.

Förutom de Allmänna bestämmelserna ingår i paketet även ett antal mallar som kan användas för att beskriva aktuell entreprenad. Mallarna innehåller exempel på olika skrivningar som kan användas av parterna. Genom att välja ut de skrivningar som bäst lämpar sig för entreprenaden, ta bort de övriga och eventuellt komplettera med nya egna skrivningar, så kan olika användare beskriva sin specifika entreprenad.

Avtalspaketets fem delar:

- **Kontraktsmall.** Sammanfattar parternas överenskommelse. Kontraktet väger, trots sin litenhet, tyngst av alla delar i avtalspaketet. I kontraktet finns grundfakta om affären och alla underskrifter. Dessutom innehåller det reservationer, förtydliganden och eventuella avsteg från Allmänna bestämmelser. Det som står i kontraktet är det som gäller vid eventuella motstridiga uppgifter i andra upphandlingsdokument.
- **Allmänna bestämmelser för skogsentreprenad (ABSE).** Branschens generella avtalsvillkor. Detta är alltså ingen mall utan en färdigförhandlad text som omfattar 8 kapitel och totalt 57 paragrafer.
- **Bilaga 1 – Mall för att beskriva ersättningen.** Mallen innehåller exempel på avtalsskrivningar för att beskriva entreprenadens omfattning, den ekonomisk ersättningen och rutiner för fakturering m.m.
- **Bilaga 2 – Mall för uppdragsbeskrivning.** Det här är det till storlek mest omfattande av samtliga dokument i avtalspaketet. Det sammanfattar tjänsten som ska utföras. Här beskrivs organisation, tekniskt utförande, utrustning, kvalitetskrav etc.
- **Bilaga 3 – Mall för checklista.** Beskriver de krav som kunden ställer på leverantören. Checklistan består till största delen av frågor som går att besvara med ett ja eller ett nej.

APSE-kommittén

APSE-kommittén driver och förvaltar APSE-systemet som innefattar de Allmänna bestämmelserna samt mallar att använda för att specificera den aktuella entreprenaduppgörelsen mellan beställarföretag och entreprenör. Kommittén verkar för att tydliggöra och underlätta affärer mellan parterna i entreprenadskogsbruket.

I APSE-kommittén sitter representanter för både köpar- och säljarsidan. Kommittén äger APSE, inklusive dokumentet Allmänna bestämmelser för skogsentreprenad och fungerar som ett branschforum för diskussion och utveckling av entreprenadmarknader i skogen.

Medlemmar i kommittén är idag:

- AB Karl Hedin
- Holmen Skog
- BillerudKorsnäs
- Mellanskog
- Moelven Skog
- Norra Skog
- SCA Skog
- Skogsentreprenörerna
- Skogssällskapet
- Sveaskog
- Anders Öhman Skog AB
- Svensk Skogsservice AB
- Skogsentreprenad AB Bröderna Nilsson
- SLU – Skinnskatteberg
- SLU - Umeå

På APSE:s hemsida www.apse.se kan man se vilka personer som representerar de olika medlemsorganisationerna. APSE-kommittén beslutar vid sitt årsmöte om det kommande årets aktiviteter. Skogforsk har rollen som kommitténs sekreterare. I sekreterarrollen ingår att administrera kommitténs arbete och att på uppdrag av kommittén utföra olika typer av uppgifter. Om man vill komma i kontakt med kommittén så vänder man sig till någon av sekreterarna från Skogforsk.

Kontaktuppgifter finns på [hemsidan](#).

ABSE 20

I maj 2019 beslutade APSE-kommittén att det efter 10 år med ABSE 09 var dags att förnya de Allmänna bestämmelserna. En arbetsgrupp bestående av representanter från både säljar- och köparsidan utsågs och arbetet påbörjades under hösten 2019. Den 3:e juni 2020 klubbades ABSE 20 av kommittén. I de nya bestämmelserna har man bland annat eftersträvat en förbättrad balans mellan parterna samt ökad tydlighet i skrivningarna.

Här kan du lyssna direkt till två av dem som varit med och tagit fram ABSE 20.

Det är Anna Björk från SE och Erik Viklund från Mellanskog som båda satt med i arbetsgruppen och även fungerade som styrelse i kommittén under tiden som de nya Allmänna bestämmelserna togs fram. Hur tycker de att det fungerade att förhandla fram de nya Allmänna bestämmelserna, och vad ser de som viktiga nyheter i ABSE 20 jämfört med ABSE 09?

[Filmer med Anna Björk och Erik Viklund.](#)

ABSE 20 är fritt att använda för alla som vill.

Det är möjligt att göra avsteg från bestämmelserna, men eftersom branschen tagit fram bestämmelserna tillsammans är det inget som rekommenderas.

Bestämmelserna har ett viktigt syfte – att uppnå en ekonomiskt optimal riskfördelning mellan två parter genom en balans mellan rättigheter och skyldigheter.

ABSE 20 består av förord, begreppsbestämmelser samt 8 kapitel:

Kapitel 1 – Omfattning (beskriver grundläggande förutsättningar inför arbetet)

Kapitel 2 – Genomförande (behandlar ansvar och skyldigheter under arbetets gång)

Kapitel 3 – Organisation (definierar former och regler för entreprenaden)

Kapitel 4 – Tider (om leveranstider, avlämnande och underrättelseskyldighet)

Kapitel 5 – Ansvar och avhjälpande (hanterar ansvar och skyldigheter vid avvikelser i entreprenaden)

Kapitel 6 – Ekonomi (beskriver regler och rutiner för utbetalning av ersättning för entreprenaden)

Kapitel 7 – Hänvisning och frånträde (om rätten att häva avtalet samt om skadestånd)

Kapitel 8 – Tvist (om skiljedomsförfarande)

Begreppsbestämningar i ABSE 20

För att avtalsskrivningar ska vara tydliga, och för att tolkningen av skrivningarna ska bli så enkel och säker som möjligt är det viktigt att de ord som används har en tydligt definierad innebörd. För att minimera risken för feltolkningar försöker man vid avtalsskrivning att använda standardbegrepp och att variera ordvalen så lite som möjligt.

Följande begreppsbestämningar finns kopplade till ABSE 20.

Arbete	arbetsprestation och därvid använda hjälpmedel, varor och material.
Brist:	när del av entreprenaden inte har utförts.
Egenuppföljning:	den kontroll av utfört arbete som entreprenören enligt parternas avtal skall dokumentera i skriftlig form.
Entreprenaden:	arbete som ingår i entreprenörens åtagande enligt kontraktshandlingarna och parternas senare överenskommelser under kontraktstiden.
Fel:	avvikelse som innebär att entreprenaden inte har utförts på ett avtalsenligt sätt.
Författning:	lag, förordning och andra bindande regler enligt kapitel 8 i regeringsformen.
Hjälpmedel:	anordning som behövs för entreprenadens utförande samt transporter. Exempel på hjälpmedel är maskiner, fordon, handredskap och instrument.
Kontraktshandlingarna:	kontraktet jämte de handlingar som är fogade till detta eller som i dessa är angivna som gällande för entreprenaden.
Kontraktstid:	i kontraktshandlingarna angiven tid för utförande av entreprenaden.
Prisbasbelopp:	prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Beloppet justeras över tid, för året 2020 är det 47 300, och för 2021 är det 47 600 kronor.
Samordningstrakt:	två eller flera trakter som kan samordnas så att arbetet rationaliseras.
Skriftligen:	information som kan läsas och lagras. Exempel på överföringssätt av sådan information är post, fax och e-post.
Trakt:	det geografiska område inom verksamhetsområdet där traktuppdrag skall utföras (objektet).
Traktdirektiv:	arbetsinstruktion som beställaren lämnar till entreprenören i samband med avropande av traktuppdrag.
Traktuppdrag:	avropat deluppdrag inom ramen för entreprenaden. Traktuppdraget anses avropat när entreprenören erhåller traktdirektiv.
Underentreprenör:	den som utför entreprenad åt entreprenören inom ramen för entreprenaden.
Verksamhetsområde:	det geografiska område inom vilket traktuppdrag kommer att utföras.

[Här kan du hämta hem och läsa ABSE 20.](#)

OBS!! För att klara kunskapsprovet som avslutar den här kursen behöver du inhämta information från ABSE 20.

Entreprenad

Entreprenader – industriella tjänster

Handel med tjänster innebär vissa svårigheter. Jämfört med handel med en vara är det svårt att mäta och väga tjänsten; att beskriva exakt hela dess innehåll. I och med detta är det också svårt att veta exakt hur den ska ersättas. Dessutom - om man har svårt att klargöra exakt vad en produkt enligt ingånget avtal ska innehålla - hur ska man då kunna säga något om sådant som garantier och reklamation? För den som ska handla med tjänstetunga produkter är det värt att fundera lite över tjänstens karaktär.

Entreprenadformer

Beroende på hur man vill fördela ansvaret mellan kund och entreprenör skiljer man mellan olika entreprenadformer.

Traditionellt brukar man tala om tre entreprenadformer:

- delad entreprenad
- generalentreprenad
- totalentreprenad.

De olika formerna förekommer mer eller mindre renodlade och gränserna mellan dem är i praktiken ofta flytande. Varianter på dessa entreprenadformer förekommer naturligtvis också.

Vid **delad entreprenad** upphandlar beställaren de olika delentreprenaderna (planering, avverkning, skotning, GROT-uttag osv.) var och en för sig.

Entreprenörerna är sidoentreprenörer i förhållande till varandra och beställaren har samordningsansvaret.

Vid **generalentreprenad** upphandlar beställaren hela entreprenaden av en generalentreprenör som i sin tur handlar upp och gentemot beställaren ansvarar för erforderliga underentreprenader. Beställaren svarar för projektering/planering.

Vid **totalentreprenad** ingår beställaren avtal med endast en entreprenör som projekterar och utför arbete i överensstämmelse med funktionskrav eller ett upplägg som beställaren tillhandahåller. Totalentreprenören anlitar vanligen i sin tur konsulter och underentreprenörer.

Ett annat begrepp är **utförandeentreprenad**. Det är en samlingsbeteckning på entreprenader där beställaren har projekteringsansvaret och entreprenören kontrakteras för att utföra ett arbete enligt mer eller mindre noggrant specificerade direktiv. Den typiska skogsbruksentreprenaden är en utförandeentreprenad. Det bör understrykas att beteckningen på entreprenadformen inte är det avgörande för en lyckad affärsuppgörelse. Det är i stället det avtalsmässiga innehållet som lägger fast omfattningen av entreprenörens åtagande.

Anbudsupphandlingens grunder

Ekonomiskt sett är ett anbud ett affärserbjudande från en part (till exempel ett företag) till en annan. Ett anbud kallas också för offert. Termen anbud används vanligtvis då det handlar om större, mer komplexa produkter, t.ex. kontrakteringsarbete inför entreprenadavtal. "Offert" används oftare vid enklare upphandlingar, t.ex. en standardprodukt, där man som beställare kanske är mer intresserad av rena prisjämförelser.

De sex moment som beskrivs nedan finns oftast med i någon form då två vinstintresserade affärspartners skall träffa en överenskommelse med hjälp av anbudsupphandling. Det finns många varianter och om man som köpare inte lyder under Lagen om offentlig upphandling har man rätt att upphandla såsom man önskar. Man kan alltså till exempel välja att utse ett flertal intressanta anbud och förhandla vidare med dem separat. Man kan som beställare också göra en första gallring av inkomna anbud med hjälp av ett mindre antal skall-krav.

1. Upprättande av förfrågningsunderlag. Köparen beskriver och dokumenterar den tjänst eller vara som önskas köpas in.
2. Köparen ställer en anbudsfrågan. Anbudsfrågan är en uppmaning att inkomma med anbud enligt vissa förutsättningar som specificeras i förfrågningsunderlaget.
3. Säljaren lämnar ett anbud. Anbudet är ett erbjudande om att leverera en tjänst eller en vara till ett visst pris. Om förfrågningsunderlaget är väl specificerat kan anbudet vara kort, men i anbudet ingår ofta produktbeskrivning, betalnings- och leveransvillkor och reservationer eller förtydliganden till förfrågningsunderlaget. Villkor som inte finns med i anbudet kan oftast inte göras gällande senare. Utarbetade prislistor är också anbud. Anbudet bör vara specificerat enligt en form som gör att kunden lätt kan jämföra olika anbud.
4. Anbudsprövning. Köparen analyserar de inkomna anbuden och jämför dem syfte att hitta det mest intressanta alternativet/alternativen.
5. Köparen accepterar anbudet. Ordererkännande/orderbekräftelse. Ordererkännande är en bekräftelse på vad köparen accepterat, och om det är ett muntligt eller skriftligt anbud som antagits. Dokumentet ska innehålla alla de villkor som parterna har kommit överens om. Om köparen inte accepterar anbudet är svaret att betrakta som en ny anbudsfrågan enl. punkt 2.
6. Slutande av avtal. Parterna undertecknar kontrakt och bilagor till kontrakt.

Kontraktet

Entreprenadkontrakt kan se ut på många olika sätt, men oftast innehåller de till slut ett huvudkontrakt och ett antal olika bilagor; förfrågningsunderlag, offerter, korrespondens eller mötesprotokoll. Avtal som utgörs av en enda sammanhängande text är ovanliga, eftersom det blir tidskrävande att väva samman så mycket information i en löpande text. Inte heller i ett entreprenadkontrakt infogas alla dokument. Oftast ingår vissa delar som enbart refereras till; Allmänna bestämmelser, normer, lagar, regler, standarder och specifikationer eller avrobsdokument.

Att teckna kontrakt är en viktig handling och som vid allt annat arbete så är erfarenhet värdefullt. Här kan du lyssna till två personer som har erfarenhet av att skriva kontrakt med många olika företag/organisationer och individer. Johan Klingberg jobbar som produktionschef hos AB Karl Hedin och tecknar avtal med ett ganska stort antal drivningsentreprenörer.

Joakim Gustafsson är VD på skogsvårdsföretaget Svensk Skogsservice och skriver varje år kontrakt med en mängd kunder. Vilka är deras viktigaste tips för att tillsammans med den andra parten teckna ett så bra avtal som möjligt?

[Filmer med Johan Klingberg och Joakim Gustavsson](#)

Ett riktigt bra entreprenadavtal bidrar till att rätt person vid rätt tillfälle utför det som entreprenaden syftar till att få gjort. Med ett bra avtal har den part med störst möjlighet att påverka vad som händer vid varje given situation i verksamheten, också ansvaret för vad som görs just då. Ett sådant avtal skapar en balans som gör att riskerna för fel och misstag i verksamheten minimeras, och gör att effektiviteten gynnas samtidigt som de som ingår i verksamheten kan känna trygghet. Dock bygger ju detta på att samtliga involverade har goda kunskaper om vad som avtalats, och vilket ansvar som därmed vilar på var och en, samt på vilket sätt arbetet är tänkt att genomföras. En bra start är därför att alla som är involverade i en entreprenad gör det som du just precis gör. Nämligen att genomgå en utbildning som denna. Det skapar en grund, och om man ser till att alla berörda har kännedom om hur det aktuella entreprenadavtalet ser ut, så ökar möjligheten till en trygg och effektiv verksamhet.

[Du har nått sista sidan på kursen!](#)

[Gå till kursens kunskapstest](#)